

SATEENKAARINUORI & KOHTAAMINEN

Tietoa ja vinkkejä ammattilaisille sateenkaarinuorten* yhdenvertaiseen kohtaamiseen

Sateenkaarinuoria on asiakkaina kaikissa palveluissa, joten moninaisuuden olettaminen on lähtökohta yhdenvertaiselle kohtaamiselle. Yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaista kohtelua kaikille, vaan vaatii ammattilaiselta vähemmistöaseman ymmärtämistä ja normien tiedostamista ja purkamista. Ammattilaisena voit monin tavoin edistää yhdenvertaisuutta. Kaikilla meillä on olemassa muista ihmisistä oletuksia, jotka vaikuttavat vuorovaikutustilanteissa. Tuntemalla seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuutta sekä sateenkaarinuorten elämään vaikuttavia kysymyksiä osaat tukea ja neuvoa nuorta kunnioittavalla tavalla.

- ▶ **Opettele tunnistamaan tekemäsi oletukset**
- ▶ **Vahvista ammatillista osaamistasi**
- ▶ **Varmista fyysisten tilojen turvallisuus**
- ▶ **Huolehdi palveluiden yhdenvertaisuudesta**
- ▶ **Panosta yhdenvertaiseen kohtaamiseen**
- ▶ **Tehkää työyhteisöstä sateenkaarisensitiivinen**

Lähteet ja lisätietoa:

Hästbacka & Sirén 2017: "Ehkä ne on senkin takia ollu hiljaa". Ammattilaisten valmiudet kohdata sateenkaarinuoria ja huomioida moninaisuutta päihde- ja mielensterveytyössä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Taavetti, Riikka 2015: "Olis siistiä, jos ei tarttis määrätellä..." Kuriton ja tavallinen sateenkaarinuoruus.

Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto & Seta Alanko, Katariina 2014: Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Seta. www.seta.fi/nuoret | www.ehyt.fi

*Sateenkaarinuoret ovat sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvia nuoria, mm. lesboja, homoja, bi-ihmisiä, trans- tai queer-ihmisiä.

Opettele tunnistamaan tekemäsi oletukset

- On tärkeä tulla tietoisiksi oletuksista, joita teemme automaattisesti. Hetero-oletus ja kaksijakoinen sukupuoli oletus kaventavat joidenkin nuorten mahdollisuutta ilmaista itseään tai tulla nähdyksi toivomallaan tavalla.
- Kysyminen ja nuoren kuuntelu ovat tärkein työkalusi. Suhtautumisesi vaikuttaa siihen kuinka avoimesti nuori kokee voivansa jakaa asioitaan ja käsityksiään kanssasi.
- Sateenkaarinuoret eivät ole yhtenäinen ryhmä, joten vältä tekemästä yleistyksiä yksittäisten kohtaamisten perusteella.
- Sateenkaarinuorikin on voinut sisäistää omaa hyvinvointiaan haittaavia normatiivisia käsityksiä. Niitä on syytä purkaa yhdessä keskustellen.

Huolehdi palveluiden yhdenvertaisuudesta

- Varmista, että lomakkeissa on mahdollista käyttää myös muuta kuin virallista nimeä ja sukupuoli merkintää. Sukupuolta kysyttäessä tarjoa vaihtoehtoisiksi: mies, nainen, muu, en halua kertoa. Varmista, että lomakkeissa huomioidaan moninaisten perheiden olemassaolo.
- Jos käytät asiakas- tai potilastyössäsi kysymyspatteristoja, muokkaa niitä sateenkaarinuoret huomioiviksi.
- Tuo tiedotuksessa esiin yhdenvertaisuutta ja moninaisuuden arvostamista, jotta nuori ei jättäisi käyttämättä palveluja syrjinnän tai epäasiallisen kohtelun pelossa.

Varmista fyysisten tilojen turvallisuus

- Sukupuolitetut wc-tilat ja pukuhuoneet luovat turvattomuuden tunnetta monille muunsukupuolisille ja transnuorille. Varmista, että tarjolla on myös sukupuolittamattomia tiloja. Teet sen helposti merkitsemällä tilan esim. neutraalilla termillä "WC kaikille".
- Viesti yhdenvertaisuudesta käyttämällä näkyviä symboleita, kuten sateenkaarilippuja tai Setan nuorten julisteita. Näkyvät symbolit odotustiloissa ja työhuoneissa luovat turvallisuuden tunnetta. Huolehdi, että esillä on myös moninaisuuden huomioivia esitteitä.

Panosta yhdenvertaiseen kohtamiseen

- Kunnioita nuoren itsemäärittelyä. Kysy, mitä nimeä nuori haluaa itsestään käytettävän.
- Aluksi on hyvä käyttää sukupuoli neutraalia kieltä. Normeista poikkeavien vaihtoehtojen esiintuominen keskustelussa antaa nuorelle tilaa olla oma itsensä.
- Kuulostele tai kysy, mitä termejä ja sanoja nuori käyttää. Käytä mahdollisuuksien mukaan samoja sanoja nuoren kanssa.
- Tiedosta, että asenteet ja reaktiot näkyvät helposti sanattomassa viestinnässä kuten kehonkielessä. Jos et ole sinut sateenkaariteemojen kanssa, se voi näkyä.
- Vain ottamalla puheeksi saat selville, ovatko sateenkaarevuuteen liittyvät asiat nuoren hyvinvoinnin kannalta olennaisia. Keskeisiä kysymyksiä voivat olla esimerkiksi kaapista tuleminen tai perheen suhtautuminen.

Vahvista ammatillista osaamistasi

- Nuorella on oikeus palveluihin, joissa hän tuntee olonsa turvallisiksi. Tunnetta lisää se, että osoitat hyväksyväsi hänet. Aina ei huomaa tahattomia asenteitaan, puutteellisia tietojaan tai ymmärtämättömyyttään, mikä synnyttää toiselle helposti ulkopuolisuuden kokemuksen. Tiedon puute ruokkii ennakkoluuloja ja vahvistaa stereotyyppiä.
- Sateenkaarinuori voi olla väsynyt toimimaan perehdyttäjänä ja siksi vastuullasi on koulututtua, kysyä, hakea neuvoja tai tietoa, jos sateenkaariteemat eivät ole sinulle tuttuja. Aina nuori ei osaa sanoittaa kokemuksiaan, ja tähän hän voi tarvita sinun osaamistasi sateenkaariteemasta. Yhdessä tiedätte enemmän.

Tehkää työyhteisöstänne sateenkaarisensitiivinen

- Työnantajalla on lakiin perustuva velvollisuus huolehtia yhdenvertaisuuden edistämisestä ja toteuttamisesta. Työntekijänä voit vaatia työnantajalta tarvittavia toimenpiteitä.
- Normalisoi ja arkipäiväistä asiallista sateenkaari aiheista puhumista työyhteisössäsi. Aloita vaikka kahvipöydässä keskustelu heteronormatiivisuuden vaikutuksista nuorten elämään.
- Puutu kollegoiden asiattomiin kommentteihin tai harhaluuloihin heti. Keskustelkaa siitä, mistä käsitykset johtuvat. Ohjaa asiallisen tiedon pariin.
- Hankkikaa koko työyhteisölle Setalta koulutusta sateenkaari aiheista.